

БІБЛІОТЕКА ЖИТОМИРСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМ. І. ФРАНКА

Лікарські рослини – шлях до здоров'я

Валеріана лікарська

Ромашка лікарська

Інформаційно-бібліографічний список

Укладач: бібліотекар
природничого факультету
Бурчинська А. В.
Дата відбору матеріалу: 23.06.23.
Кількість відібраних джерел: 28.

Лікарська рослина (лат. *plantae medicinales*) – рослина, органи або частини якої є сировиною для отримання засобів, що використовуються в народній, медичній або ветеринарній практиці з лікувальною або профілактичною метою.

На сьогодні відомо близько 500000 видів рослин, однак лише невелика частина (приблизно 10 %) з них широко застосовується в медицині. Станом на XXI століття сьогодні у спеціалізованих господарствах України вирощується лише 25 видів лікарських рослин.

Рослини є джерелом для отримання різноманітних лікарських речовин. Понад 30 % усіх лікарських препаратів отримують з рослинної сировини. Рослини використовують для отримання алкалоїдів, серцевих глікозидів, вітамінів та ін. Найбільше лікарські рослини застосовуються в народній медицині. Низька токсичність більшості лікарських рослин дозволяє використовувати їх у лікуванні хронічних захворювань, для протирецидивного або реабілітаційного лікування.

Рослини мають різний полівалентний хімічний склад, до якого можуть входити речовини з фармакологічними властивостями. Зазвичай у лікарських рослин один з хімічних компонентів домінує та визначає лікувальні властивості даного виду. Біологічно активні речовини групують у широкі хімічні класи: терпеноїди (ізопреноїди), фенольні сполуки, ліпіди, моно- та полісахариди, алкалоїди, вітаміни, органічні кислоти, мінеральні речовини.

У процесі розвитку людина накопичувала знання про дію та властивості різних рослин власним досвідом, спостереженням за тваринами, дослідницькою діяльністю.

Як лікарські рослини на початку XXI століття використовуються дерен, женьшень, часник, звіробій, календула, ромашка лікарська, деревій, мати-й-мачуха, шипшина, обліпіха, солодка, подорожник, м'ята, шавлія, цитрус, журавлина, брусниця, малина, кріп, петрушка, аір звичайний, холодок, цибуля, глід, фенхель, крушина, імбир, гірчиця, лимонник китайський, шоломниця, горобина, конвалія, калина, барбарис, черемха звичайна, аралія висока та багато інших.

Список складений за матеріалами каталогів і картотек бібліотеки
ЖДУ ім. І. Франка та містить 31 джерело.

1. Агроєкологічні дослідження у розвитку лікарського рослинництва / О. В. Устименко [та ін.] // Агроєкол. журн. = Agroecological journal. – 2017. – № 3. – С. 18-26. – Бібліогр. в кінці ст. (14 назв).

2. Бершадська Л. Лікарські рослини : екскурсія на шк. навч.-дослід. ділянку / Лілія Бершадська, Вікторія Богданова // Біологія. Шк. світ. – 2011. – № 10. – С. 11-13 : іл.
3. Болтарович З. Є. Народна медицина українців / З. Є. Болтарович ; Акад. наук УРСР, Ін-т мистецтвознав., фольклору та етнографії ім. М. Рильського НАН України. – Київ : Наук. думка, 1990. – 229, [2] с.
4. Болтромюк Д. В. Чарівна країна легенд лікарських рослин України : година спілкування / Д. В. Болтромюк // Вихователю ГПД. Усе для роботи. – 2016. – № 6. – С. 20-23.
5. Боярова Л. М. Які цікаві "Секрети" приховують рослини. Лікарські рослини : урок курсу "Я досліджую світ" у 2-му кл. / Л. М. Боярова // Поч. навчання та виховання. – 2020. – № 1/3. – С. 74-78.
6. Волкова Л. В. Лікарські трави на українських писанках. Використання їх у народній медицині : позакл. захід / Л. В. Волкова // Основи здоров'я. – 2012. – № 3. – С. 27-37. – Дод.: с. 35-37. – Бібліогр. в кінці ст. (16 назв).
7. Гриневич Б. С. Лікарські рослини та форми їх використання в оздоровленні людей / Б. С. Гриневич // Буття українців : матеріали наук.-практ. конф.-презентації / [упоряд. П. Г. Матвієнко]. – Київ, 2005. – С. 126-130.
8. Довгопола Л. І. Рідкісні види лікарських рослин Лівобережнодніпровського геоботанічного округу / Л. І. Довгопола // Екологічний вісник. – 2011. – № 4. – С. 22-23 : іл.
9. Єлін Ю. Я. Валеріана лікарська // Рослини луків і боліт : [наук.-попул. посіб.] / Ю. Я. Єлін, М. М. Грисюк. – Київ, 1991. – С. 24-25. – Показч. укр. назв рослин: с. 214-216. – Показч. латин. назв рослин: с. 219-221.
10. Endophytes from Medicinal Plants as Biocontrol Agents against Fusarium Caused Diseases / kol. avt.: V. Shuring [and etc.] // Мікробіол. журн. = Microbiologichny Zhurnal. – 2020. – Т. 82, N 4. – Р. 41-52. – Bibliogr.: р. 52. – Пер. назви: Ендوفіти лікарських рослин як агенти біоконтролю проти хвороб, викликаних Fusarium.
11. Кирилленко С. К. Вирощування лікарських рослин на шкільних навчально-дослідних ділянках / С. К. Кирилленко, Н. М. Лазоренко // Біологія. Позакл. робота. – 2014. – № 12. – С. 2-7 : табл.
12. Корнілова Н. А. Агроекологічне обґрунтування формування декоративних та оздоровчих фітокомплексів із використанням лікарських рослин / Н. А. Корнілова // Фізіологія рослин і генетика = Plant Physiology and Genetics. – 2015. – Т. 47, № 3. – С. 244-252 : рис., схеми.
13. Котуков Г. Н. Культивовані і дикорослі лікарські рослини : довідник / Г. Н. Котуков. – Київ : Наук. думка, 1971. – 168 с. : рис.
14. Ліберфарб В. Г. До питання використання калини, верби та тополі в Новоград-Волинському районі Житомирської області як лікарської рослини / В. Г. Ліберфарб, С. П. Опанасюк // Звягель древній і вічно молодий : тези

- Всеукр. наук.-краєзн. конф. з нагоди 200-річчя утворення Волин. губернії, 200-річчя Волин. єпархії та 200-річчя найменування міста Звягеля Новоград-Волинським / [відповід. ред. М. Ю. Костриця]. – Новоград-Волинський, 1995. – С. 209-211.
15. Лікарські рослини і їх застосування / М. С. Харченко, А. М. Карамішев, В. І. Сила, Л. Й. Володарський. – 2-ге вид., виправл. і доп. – Київ : Здоров'я, 1981. – 232 с. : мал.
16. Лисенко В. В. Засоби ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з лікарськими рослинами / В. В. Лисенко, Р. П. Власенко, О. А. Сорочинська // Біологічні дослідження – 2018 : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Житомир. держ. ун-т ім. І. Франка, Ін-т гідробіології НАН України ; [ред. кол.: А. В. Шевчук та ін.]. – Житомир, 2018. – С. 391-392.
17. Макарова Л. Вивчення лікарських рослин у школі : з досвіду роботи / Лариса Макарова // Біологія. Шк. світ. – 2012. – № 5. – С. 14-17 : табл.
18. Мамчур Ф. Цвів на полонині верес. Легенди й бувальщини про корисні рослини : наук.-худож. кн. / Федір Мамчур. – Київ : Молодь, 1987. – 176 с.
19. Матвєєва Н. А. Накопичення фруктозовмісних вуглеводів у культурі трансгенних коренів лікарських рослин / Н. А. Матвєєва, К. О. Дробот // Фізіологія рослин і генетика = Plant Physiology and Genetics. – 2015. – Т. 47, № 1. – С. 74-79 : рис.
20. Мосійчук І. Нарцис: квітка – лікарська рослина – міфічний герой : урок за давньогр. міфом / Ірина Мосійчук // Всесвіт. літ. в шк. України. – 2016. – № 7/8. – С. 31-34 : іл.
21. Павленко Л. О. Цілющі скарби землі / Л. О. Павленко. – 2-ге вид., доп. – Київ : Наук. думка, 1988. – 144 с., іл.
22. Приведенюк Н. В. Вплив строків сіви на продуктивність валеріани лікарської / Н. В. Приведенюк, Л. А. Глущенко, В. А. Трубка // Агроекол. журн. = Agroecological journal. – 2018. – № 3. – С. 54-59.
23. Тимчишин О. С. Лікарські рослини : презентація колект. творчо-пошук. проекту / О. С. Тимчишин // Біологія. Позакл. робота. – 2014. – № 5. – С. 11-16 : фот. – Бібліогр. в кінці ст. (6 назв).
24. Тиховська Д. І. Лікарські рослини рідного краю : позакл. робота / Д. І. Тиховська // Біологія. – 2011. – № 3. – С. 20-25. – Бібліогр. в кінці ст. (8 назв).
25. Харченко М. С. Лікарські рослини і їх застосування в народній медицині / М. С. Харченко, В. І. Сила, Л. Й. Володарський. – Київ : Здоров'я, 1971. – 335 с. : рис.
26. Хоменко Н. Червона калина та її лікарські властивості : урок-подорож / Наталія Хоменко // Шк. світ. – 2011. – № 43. – С. 7-9.

27. Чабан О. Л. Народна медицина українців. Лікарські рослини в народних казках, легендах, піснях, поезії, звичаях / О. Л. Чабан // Вивчаємо укр. мову та літ. – 2019. – № 34/36. – С. 24-27.
28. Шевченко Т. Л. Особливості використання натуралізованих лікарських рослин / Т. Л. Шевченко, Л. А. Глущенко // Агроєкол. журн. = Agroecological journal. – 2018. – № 2. – С. 81-86 : табл. – Бібліогр. в кінці ст. (10 назв).

Меліса лікарська

Ехінацея